

Datum: 28 mei 2025

Betreft: Consultatiereactie Stichting De Noordzee landelijke doelen Natura 2000

Met deze reactie geeft Stichting De Noordzee graag haar visie op de voorgestelde wijzigingen van de landelijke doelen voor Natura 2000, met focus op de mariene- en estuariene habitattypen, habitatsoorten en broed- en niet-broedvogelsoorten die afhankelijk zijn van mariene ecosystemen. Wij onderstrepen het belang van het actualiseren van deze doelen, gezien de huidige zorgwekkende staat van de onderwaternatuur in zowel de offshore- en kustgebieden van Nederland. Deze staat is alarmerend beschreven in het meest recente OSPAR Quality Status Report (2023): de onder EU-wetgeving verplichte goede milieutoestand (GMT) op de Noordzee wordt niet bereikt. Het rapport Staat van de Noordzee (2023) laat eveneens zien dat de kwaliteit van de Noordzeenatuur in het Nederlandse deel en daarmee de veerkracht van het ecosysteem slecht is.

Stichting De Noordzee waardeert de inspanningen die zijn geleverd om de Natura 2000 doelen concreter en beter te onderbouwen. Echter wij constateren tegelijkertijd dat de huidige voorstellen nog aanzienlijke tekortkomingen vertonen. In de huidige vorm bieden zij onvoldoende basis voor effectief en robuust natuurherstel in Nederland en schieten de doelen tekort in het waarborgen van de biodiversiteit, het functioneren en de algemene gezondheid van onze Nederlandse mariene- en estuariene gebieden.

Graag delen wij hieronder onze belangrijkste op- en aanmerkingen en wij verzoeken u deze onderdeel te laten zijn van de herziening van de landelijke Natura 2000 doelen.

1. Te lage en inconsistente doelen voor habitattypen en (vogel)soorten

Wij constateren dat voor een groot deel van de soorten en habitattypen de vastgestelde doelen onder de wetenschappelijk aanbevolen waarden liggen. Het valt ons op dat veelal is gekozen voor de middenwaarde van een bandbreedte, terwijl het gebruik van de bovengrens wenselijk is om voldoende ecologische zekerheid te waarborgen. Vooral wanneer herstelmaatregelen op lokaal niveau niet haalbaar zijn, is het belangrijk om elders ruimte en waarborgen te creëren door hogere landelijke doelen te stellen. Daarnaast bestaan er discrepanties in de doelstellingen tussen het vernieuwde landelijke doelendocument en de overzichtstabel, waardoor onjuiste informatie wordt verstrekt. Hieronder gaan wij in op de mariene -en estuariene habitattypes, mariene- en estuariene habitatsoorten en enkele broed- en niet-broedvogelsoorten in mariene- en estuariene leefgebieden, waar dit zich voordoet.

Habitattypes

H1110A Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)

De Svl voor dit habitatype is zeer ongunstig. In het vernieuwde landelijke doelendocument staat echter een **behoudsdoelstelling** geformuleerd voor het onderdeel kwaliteit, ondanks dat de kwaliteitstoestand van H1110A te wensen overlaat en dat er de afgelopen jaren zeker nog geen sprake is van kwaliteitsverbeteringen. In de overzichtstabel staat het voorgenomen landelijke doel voor onderdeel structuur en functie wél op '**verbetering**', evenals in het advies uit de Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000.

*Wij verzoeken u dringend de voorgenomen behoudsdoelstelling in het vernieuwde landelijke doelendocument te wijzigen naar een **verbeterdoelstelling**, gelijk aan de overzichtstabel en het advies.*

H1130 Estuaria

De Svl voor dit habitatype is zeer ongunstig, zowel in verspreiding, oppervlakte, structuur en functie én toekomstperspectief. Het advies voor een GSvl voor oppervlakte is gezet op **groter dan 43.300 hectare**, echter is in het vernieuwde landelijke doelendocument, het uitbreidingsdoel **niet gekwantificeerd**. Bij het niet kwantificeren van de opgave, wordt niet voldaan aan de Natuurherstelverordening en wordt de juridische houdbaarheid van het herstelplan ondermijnt. Bovendien wordt voor de Eems-Dollard het accent gelegd op het '**behoud**' van het oppervlakte, ondanks dat gebrek aan ruimte voor het systeem aan de basis ligt van het niet behalen van een goede Svl en daarom een **uitbreidingsopgave** geformuleerd moet worden.

Wij verzoeken u daarom dringend de uitbreidingsdoelstelling van oppervlakte te kwantificeren (>43.300 ha) in lijn met het advies en voor Eems-Dollard de behoudsdoelstelling voor oppervlakte te wijzigen naar een uitbreidingsdoelstelling, in lijn met het advies.

Habitatsoorten

H1095 Zeeprik

De Svl van de Zeeprik is zeer ongunstig. Echter is voor zowel de omvang en de kwaliteit van het leefgebied een behoudsdoelstelling geformuleerd, ten opzichte van de vigerende uitbreidings- en verbeterdoelstelling vanwege de 'gunstige' Svl voor het aspect 'leefgebied'. Echter, in de wetenschappelijke achtergrondrapportage '*Migratory fish in the Dutch North Sea*' van WMR door Van Rijssel et al. (2025), is het leefgebied van de Zeeprik als '**matig ongunstig**' beoordeeld, gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke literatuur. Een behoudsdoelstelling voor zowel de omvang en kwaliteit van het leefgebied is dan ook duidelijk onvoldoende. Bovendien is er vanwege de actuele negatieve trend in aantallen urgentie om maatregelen te nemen en uit te zoeken wat de oorzaken van de achteruitgang zijn.

Wij verzoeken u daarom om de voorgenomen behoudsdoelstellingen van zowel de omvang als kwaliteit van het leefgebied aan te passen naar respectievelijk een uitbreidings- en verbeterdoelstelling

H1099 Rivierprik

De Svl van de Rivierprik is zeer ongunstig. Echter is voor zowel de omvang en de kwaliteit van het leefgebied een behoudsdoelstelling geformuleerd, ten opzichte van de vigerende uitbreidings- en verbeterdoelstelling vanwege de 'gunstige' Svl voor het aspect 'leefgebied'. Echter, in de wetenschappelijke achtergrondrapportage 'Migratory fish in the Dutch North Sea' van WMR door Van Rijssel et al. (2025), is het leefgebied van de Rivierprik als '**matig ongunstig**' beoordeeld, gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke literatuur. Een behoudsdoelstelling voor zowel de omvang en kwaliteit van het leefgebied is dan ook duidelijk onvoldoende.

Wij verzoeken u daarom om de voorgenomen behoudsdoelstellingen van zowel de omvang als kwaliteit van het leefgebied aan te passen naar respectievelijk een uitbreidings- en verbeterdoelstelling

H1106 Zalm

De Svl van de Zalm is zeer ongunstig, wegens onder andere een zeer ongunstige Svl voor het aspect 'populatie'. Hoewel de gunstige referentiewaarde is gesteld op 10.000 migrerende exemplaren, is in het vernieuwde landelijke doelendocument een advies opgesteld voor het landelijke doel van 7.500 migrerende exemplaren. Hiermee wordt ingezet op een lagere ambitie dan dat benodigd is voor het in een gunstige Svl stellen van deze soort.

Wij verzoeken u daarom om de uitbreidingsdoelstelling voor de populatie te kwantificeren op 10.000 exemplaren, zoals geadviseerd.

H1351 Bruinvis

De Svl van de Bruinvis is gunstig. In het vernieuwde landelijke doelendocument is een behoudsdoelstelling geformuleerd voor de omvang en de kwaliteit van het leefgebied evenals een behoudsdoelstelling voor de populatie. Echter nieuwe kennis maakt aannemelijk dat het leefgebied en het toekomstperspectief als ongunstig moeten worden beoordeeld. Schadelijke contaminanten en bijvangst zijn belangrijke drukfactoren, maar ook onderwatergeluid en prooi-uitputting (door visserij) zijn van belang. Klimaatverandering is een belangrijke overkoepelende drukfactor. In het Bouwsteen document ten behoeve van Strategisch Plan Natura 2000 wordt dan ook een **verbeterdoelstelling** voor 2050 geadviseerd voor de **kwaliteit van het leefgebied**, ten behoeve van behoud gunstige staat van instandhouding.

Wij verzoeken u daarom om de behoudsdoelstelling voor de kwaliteit van het leefgebied aan te passen naar een verbeterdoelstelling.

H1364 Grijze zeehond

De Svl van de Grijze zeehond is gunstig. Momenteel leven er volgens het Compendium voor de Leefomgeving rond de 10.000 (Waddenzee + Delta) Grijze Zeehonden in onze Nederlandse mariene wateren. De gunstige referentiewaarde voor de populatie is gesteld op 1000-5000 volwassen individuen. Echter, in het vernieuwde landelijke doelendocument is het populatiedoel gesteld op 3.000 volwassen individuen. Echter het verhogen naar een niveau dicht bij de geadviseerde gunstige referentiewaarde geeft meer ecologische zekerheid en flexibiliteit voor de populatie.

Wij verzoeken u daarom om de behoudsdoelstelling voor de populatie te kwantificeren op 5.000 exemplaren.

H1365 Gewone zeehond

De Svl van de Gewone zeehond is gunstig. Momenteel leven er volgens het Compendium voor de Leefomgeving rond de 8.500 (Waddenzee en Delta) Gewone zeehonden in onze Nederlandse mariene wateren. Sinds 2021 is er een dalende trend waarneembaar van de populatie Gewone zeehonden. Dit kan te maken hebben met veranderingen in het habitat, in beschikbare ruimte of voedsel, bijvoorbeeld door een toename aan drukfactoren waaronder, visserij, verstoring en vervuiling (geluid en afval). De gunstige referentiewaarde voor de populatie is gesteld op 2.000-5.000 volwassen individuen. Echter, in het vernieuwde landelijke doelendocument is het populatiedoel gesteld op 3.500 volwassen individuen. Dit is lager dan het aantal individuen tijdens de N2000 gebiedsaanwijzing (4.200-5.500). Bovendien geeft het verhogen naar een niveau dicht bij de geadviseerde gunstige referentiewaarde geeft meer ecologische zekerheid en flexibiliteit voor de populatie.

Wij verzoeken u daarom om de behoudsdoelstelling voor de populatie te kwantificeren op minimaal 5.000 exemplaren.

Broedvogelsoorten

A063 Eider

De Svl van de Eider als broedvogel is zeer ongunstig. De gunstige referentiewaarde voor het aantal broedparen is gesteld op 6.200. Echter, de voorgenomen populatie uitbreidingsdoelstelling voor de Eider is gesteld op 5.800, wat het ecologisch haalbare wordt geacht. De ambitie wordt hiermee naar beneden bijgesteld, terwijl veel van de geïdentificeerde knelpunten wel degelijk oplosbaar zijn met additionele maatregelen.

Wij verzoeken u daarom om de uitbreidingsdoelstelling voor de populatie te kwantificeren op 6.200 vogels.

A138 Strandplevier

De Svl van de Strandplevier als broedvogel is zeer ongunstig, voor populatie, leefgebied en toekomstperspectief. De gunstige referentiewaarde voor het aantal broedparen is gesteld op 800. Echter, de voorgenomen populatie uitbreidingsdoelstelling voor de Strandplevier is gesteld op 500, wat het ecologisch haalbare wordt geacht. De ambitie wordt hiermee naar beneden bijgesteld. Echter zijn Strandplevieren als pionierssoort goed aangepast aan een hoog dynamische omgeving en kunnen snel reageren op veranderingen in het aanbod aan broedhabitat, wat direct bijdraagt aan een groeiend aantal broedparen. Wanneer actief gewerkt wordt aan een optimale bescherming en herstel van het leefgebied kan op een aantal in potentie gunstige plekken bronpopulaties gecreëerd worden.

Wij verzoeken u daarom om de uitbreidingsdoelstelling voor het aantal broedparen te kwantificeren op 800 vogels.

Niet-broedvogelsoorten

A065 Zwarte zee-eend

De Svl van de Zwarte zee-eend als niet-broedvogel is zeer ongunstig. De gunstige referentiewaarde voor de populatie is gesteld op 72.000 vogels (seizoens maximum). Echter, de voorgenomen populatie uitbreidingsdoelstelling voor de Zwarte zee-eend is gesteld op 52.000, wat het ecologisch haalbare wordt geacht. De ambitie wordt hiermee naar beneden bijgesteld, terwijl maatregelen om het leefgebied te verbeteren dringend nodig zijn.

Wij verzoeken u daarom om de uitbreidingsdoelstelling voor de populatie te kwantificeren op 72.000 vogels.

A138 Strandplevier

De Svl van de Strandplevier als niet-broedvogel is zeer ongunstig. De gunstige referentiewaarde voor de populatie is gesteld op 560 vogels (seizoensgemiddelde). Echter in het vernieuwde landelijke doelendocument is de gunstige referentiewaarde gezet op 100 vogels (seizoensgemiddelde). De ambitie wordt hiermee naar beneden bijgesteld. Daarnaast is een **behoudsdoelstelling** geformuleerd voor de omvang van de kwaliteit van het leefgebied, terwijl voor de Strandplevier als niet-broedvogel een uitbreidingsdoelstelling is gesteld. Gezien het leefgebied voor de soort als geheel van belang is en gezien de zeer ongunstige Svl, is in dit geval een uitbreidingsdoelstelling gepast. Bovendien wordt de **uitbreidingsdoelstelling** voor de omvang van het leefgebied wél als zodanig aangeduid in de overzichtstabel.

Wij verzoeken u daarom om het doel voor het seizoensgemiddelde te verhogen van 100 naar 560 vogels en de behoudsdoelstelling zoals gesteld in het vernieuwde landelijke doelendocument

voor de omvang van het leefgebied aan te passen van een behouds- naar een uitbreidingsdoelstelling.

A169 Steenloper

De Svl van de Steenloper als niet-broedvogel is matig ongunstig, voor alle aspecten. In het vernieuwde landelijke doelendocument is voor de omvang van het leefgebied een **behoudsdoelstelling** geformuleerd, in tegenstelling tot de **uitbreidingsdoelstelling** uit het vigerende doelendocument. Dit is niet in lijn met de geïdentificeerde knelpunten, waaronder het verlies aan leefgebied en foerageergebied door o.a. het verloren gaan van wadplaten (klimaatverandering en Deltawerken), urbanisatie, zandsuppleties, kustversterking en het verdwijnen van mosselbanken door visserij, die mogelijk in de toekomst nog meer kunnen gaan spelen.

Wij verzoeken u daarom om de behoudsdoelstelling voor de omvang van het leefgebied aan te passen naar een uitbreidingsdoelstelling.

Wij verzoeken u om de landelijke doelen voor de betreffende habitattypes, de habitatsoorten en de vogelsoorten aan te scherpen zoals bovengenoemd, een tussendoel te formuleren voor 2030 en het einddoel te verhogen naar een niveau dicht bij de geadviseerde gunstige referentiewaarde, zodat er meer ecologische zekerheid en flexibiliteit ontstaat.

2. Ontbrekende doelen voor soorten

De huidige landelijke Natura 2000-doelen zijn alleen vastgesteld voor habitattypen en soorten waarvoor al beschermde gebieden bestaan. Dat impliceert dat er doelen ontbreken voor diverse bijlage II en IV-soorten en vogelsoorten die duurzaam in Nederland voorkomen, zoals onder andere de **Noordzeehouting** (bijlage II, zie ook advies WEnR bouwsteen¹) en de **Zeearend** als broedvogel, terwijl hiervoor al voldoende gegevens beschikbaar zijn. Ook vogelsoorten die buiten Natura 2000-gebieden leven maar wel herstelverplichtingen hebben, missen landelijke doelen. De Habitat- en Vogelrichtlijn vereisen bovendien dat voor deze soorten nieuwe N2000-gebieden worden aangewezen en doelen worden vastgesteld.

Om onduidelijkheid te voorkomen en de bescherming te versterken verzoeken wij u om de ontbrekende landelijke doelen voor bijlage II en IV-soorten en duurzaam gevestigde soorten alsnog vast te stellen en mee te nemen bij de definitieve vaststelling van de Natura 2000-doelen en ook voor deze soorten Natura 2000-gebieden aan te wijzen.

¹<https://www.synbiosys.alterra.nl/bouwstenen/docs/Bouwsteen%20HS1113%20Noordzeehouting%20v5b.pdf>

3. Inconsistentie in de beschrijving van knelpunten en maatregelen

De beschrijving van knelpunten en maatregelen bij de doelen is niet bij alle doelen voor habitattypes, habitatsoorten en broed- en niet-broedvogelsoorten consistent beschreven op basis van de opgestelde bouwsteendocumenten.

Zo wordt bij H1130 Estuaria, welke in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert, niet genoemd wat de knelpunten zijn (o.a. het gebrek aan beschikbare ruimte voor laag dynamisch litoraal en ondiep sublitoraal habitat binnen het ingeperkte (bedijkte) systeem) en wat belangrijke maatregelen zijn om dit habitatype tot een gunstige staat van instandhouding te krijgen, zoals: *Effectief jaarrond sluiten voor bodemberoerende visserij van gebieden met potentie voor de aanwas van mosselbanken en zeegrasvelden; Schelpwinning enkel in hoogdynamische geulen waar toch al onderhoudsbaggerwerkzaamheden worden uitgevoerd; niet in potentieel kwetsbare gebieden; Zoeken naar binnendijkse gebieden die een oplossing kunnen zijn voor het gebrek aan ruimte en laagdynamische natuur in het bijzonder; Geen verdere verdieping; Specifiek voor Eems-Dollard creëren van (buitendijkse) slibbezinkgebieden in combinatie met periodieke afvoer slib.*

Voor H1140, Slik en Zandplaten, zijn eveneens knelpunten geïdentificeerd in het bouwsteendocument ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000, zoals extractie van olie, gas en zout inclusief de infrastructuur. Als maatregelen wordt hierin geadviseerd om biodiverse gebieden van H1140 en wellicht H1140 in de gehele Waddenzee, zo veel mogelijk ontzien moeten worden bij de aanleg van kabeltrajecten. Eveneens wordt als maatregel aanbevolen om gas- en zoutwinning onder Waddenzee af te bouwen.

Wij verzoeken u de beschrijving van knelpunten en maatregelen na te kijken en aan te scherpen voor habitattypes, habitatsoorten en broed- en niet-broedvogels in lijn met de belangrijkste geïdentificeerde knelpunten en maatregelen in de adviesdocumenten.

4. Onvoldoende onzekerheidsmarge

Het vaststellen van doelen zonder ruimte voor onzekerheden in uitvoering en ecologische omstandigheden maakt dat het niet behalen van een doel direct leidt tot het niet bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Dit resulteert in juridisch en ecologisch kwetsbaar beleid. Door de doelen hoger bij te stellen dan het absolute minimum, ontstaat er ruimte voor onvoorziene tegenvallers en flexibiliteit bij gebiedsgerichte keuzes.

Wij verzoeken u daarom om bij de definitieve vaststelling van de doelen een structurele ecologische onzekerheidsmarge in te bouwen, zodat het beleid zowel juridisch robuuster als ecologisch effectiever wordt.

5. Onvoldoende aansluiting op de Natuurherstelverordening

De nieuwe landelijke doelen vormen een lange termijnreferentie (2050) voor de herstelopgave zoals vastgelegd in de Natuurherstelverordening, die duidelijke doelen en deadlines (2030, 2040, 2050) stelt voor het herstel van ecosystemen en habitats van beschermde soorten. Dit draagt bij aan een gunstige staat van instandhouding volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn. Daarom zijn ook doelen nodig voor soorten buiten Natura 2000 gebieden.

Na lezing constateren we dat veel voorgestelde doelen voor habitattypen lager liggen dan de vereiste gunstige referentieoppervlakte uit de Natuurherstelverordening, die 90-100% van deze oppervlakte voorschrijft. Dit kan de juridische houdbaarheid en de effectiviteit van het nationale natuurherstelplan ondermijnen.

Wij verzoeken u de landelijke doelen aan te scherpen en volledig af te stemmen op de verordening door minimaal de volledige referentieoppervlakte als uitgangspunt te nemen. Daarnaast verzoeken wij om snel onderzoek te laten uitvoeren om de herstelopgave voor habitats van alle vogel- en beschermde soorten te kwantificeren, zodat deze resultaten kunnen worden verwerkt in het nationale herstelplan.

Wij danken u voor de mogelijkheid tot inspraak en stellen er vertrouwen in dat bovenstaande aandachtspunten worden meegenomen bij het vaststellen van de definitieve landelijke doelen en het vervolgproces.

Ewout van Galen
Directeur - bestuurder Stichting De Noordzee